

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium subnotationis annuae, *praesolvendum*, in Italia est Libel. 10;
ubique extra Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, VOCIS URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA

Apud Desclée, Lefebvre et Soc.

ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA

Apud Burns and Oates

LONDON W. — 35, Orchard Street.

IN STATIBUS FOEDERATIS AMERICA SEPTENT.

Apud
COMMISSARIAT OF THE HOLY LAND.

NEW YORK, 143 W. 4th St.

IN BELGICA

Apud Desclée, Lefebvre et Soc.

BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN CANADA

ET NEWFOUNDLAND

NEW YORK (U. S. A. Americ.), 143 W. 4th St.

IN GALLIA

LUGDUNI

Apud Desclée, Lefebvre et Soc.

Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM

LIBRAIRIE VIC ET AMAT

CHARLES AMAT SUCC.

Rue Cassette, 11.

INSULAE (LILLE)

Apud Desclée, Lefebvre et Soc.

Rue de Metz, 41.

RERUM INDEX

DE PROBILI FORDERE INTER ANGLIAM ET AMERICA SEPTENTRIO-

NALIS CIVITATES

DE ETHNICORUM SCRIPTIS IN ADOLESCENTIUM INSTITUTIONE RETI-

NENDIS

MINUCIANA

EX BOSPHORI LITORIBUS

TENUI VICTU CONTENTUS, INGLUVIEM FUGE. — Ad Fabricium Rufum.

Epistola

DE MOSCOVIAE IMPERATORIS CONSILIO CIRCA PACEM

DE MONUMENTO SEPULCRO ROMULI ATTRIBUTO ET IN EFFOSSIO-

NIBUS FORI ROMANI NUPERRIME INVENTO

ANTHEA (*Eamus ad Ipsum*)

ANTONIUS FOGAZZARO

QUAEDAM DE INSTAURANDA SACROBUM DIERUM OBSERVANTIA

DE LAOCOONTIS STATUA

ANNALES

ACTA SANCTAE SEDIS

AENIGMATA

A. Zama.

F. Tedeschini.

F. Ramorino.

B.

LEO XIII.

Montelucius.

H. Marucchi.

P. Angelini.

Hersillus.

Laellus.

I. Cascioli.

Egnatius.

Thomas.

X.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCI

M DCCC XCIX

DESCLÉE, LEFEBVRE & S.

SANCTAE SEDIS APOSTOLICAE ET S. RITUM CONGREGATIONIS TYPOGRAPHI

PARIGI - LIONE - LILLA - TOURNAI - BRUSSELLE - BRUGES - GAND - MALINES - ANVERSA - TOLOSA

LIBRERIA CATTOLICA INTERNAZIONALE

ROMAE - Via Santa Chiara, 20-21 - ROMAE

Editiones Liturgicae

quae Typis Societatis Desclée, Lefebvre & Soc. in locum praedant, revidere atque approbatae sunt a S. Rituum Congregatione.

Missalia.

- Missale Romanum**, in-fol. (40 × 27 1/2). Solutum: Lib. 40; religatum marochino velle, foliis flavi coloris: Lib. 55; inauratis: Lib. 60.
- Missale Romanum**, in-fol. parvo (34 1/2 × 23 1/2). Solutum: Lib. 30; religatum ut supra: Lib. 42 vel 47.
- Missale Romanum**, in-4 (30 1/2 × 21 1/2). Solutum: Lib. 20; religatum ut supra: Lib. 30 vel 34.
- Missale Romanum**, in-8 (14 1/2 × 8 1/2). Solutum: Lib. 10; religatum ut supra: Lib. 16.50 vel 18.50.
- Missale Romanum**, in-16 (14 1/2 × 8 1/2). Solutum: Lib. 6; religatum ut supra: Lib. 8; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 10.50.
- Missale Gregorianum**, in-32 (13 1/2 × 7 1/2), IUXTA MISSALE ROMANUM, IN QUO CONTINENTUR OFFICIA TOTIUS ANNI, TAN DE TEMPORE, QUAM DE SANCTIS, ACCORDATA MISSALE IN APPENDICE PRO VESTIBUS ET LAUDIBUS VIGILANTIS MISSAE. Solutum: Lib. 2.50; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 5.
- Missale pro Infantibus**, in-fol. (40 × 27 1/2). Solutum: Lib. 3.50; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 7.
- Missale pro Infantibus**, in-fol. parvo (34 1/2 × 23 1/2). Solutum: Lib. 2.75; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 6.
- Epistolae et Evangelia**, in-fol. magno (40 × 27 1/2). Solutum: Lib. 15; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 25.
- Canon Missae ad usum Episcoporum ac Praelatorum solemniter vel private celebrantium**, in-folio magno (40 × 27 1/2). Solutum: Lib. 15; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 25.
- Missale Solennium festorum et Missale Romano excerptum ad usum Episcoporum ac Praelatorum solemniter celebrantium**, in-fol. magno (40 × 27 1/2). Solutum: Lib. 15; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 25.
- Missale Monasticum**, in-fol. parvo (34 1/2 × 23 1/2). Solutum: Lib. 30.
- Missale ad usum FF. Praedicatorum**, in-folio parvo (34 1/2 × 23 1/2). Solutum: Lib. 40.

Breviaria.

- Breviarium Romanum**, 2 vol. in-4 (28 × 19 1/2). Editio cho-
ralis, permagnis characteribus impressa. Solutum: Lib. 48; religatum:
Lib. 54; *zigrino*, foliis inauratis: Lib. 64.

NB. — Omnes quas supra diximus editiones novissimas additiones atque emendationes continentes, charactera rubro nigroque impressae, pluribus sacris figuris aliisque ornamentis, necnon cantu ecclesiastico ornatae sunt.

Plura etiam adsunt SUPPLEMENTA pro diversis locis vel Congregationibus religiosis.

Catalogus omniumstrarum editionum liturgicarum cum speciminibus et pretio ad rogantem mittetur. Venientes autem prestant omnes nostrae publicationes in sequentibus sedibus, ubique sub ipsomet nostro nomine: ROMA, via S. Chiara, 20-21 — PARIS, rue St-Sulpice, 30 — LILLE, rue de Metz, 41 — LYON, rue Victor Hugo, 5 — BRUXELLES, rue de la Montagne, 52 — GAND, rue aux Vaches, 16 — ANVERS, Kipdorp, 22 — TOURNAI, Avenue de Maire

ET APUD OMNES BIBLIOPOLAS.

OMNIUM CATHOLICARUM EPHEMERIDUM SUBNOTATIO PER NOS FIERI POTEST

Breviarium Romanum, 4 vol. in-12 (17 1/2 × 10 1/2). Editio valde utilis illis Sacerdotibus qui aliquo defectu in visu laborant; characteribus enim valde amplis impressa est, quin eius crassitudo incommodum afferat. Solutum: Lib. 28; *zigrino* religatum, foliis inauratis: Lib. 48.

Breviarium Romanum, 1 vol. in-12 solutis fasciculis (17 1/2 × 10 1/2) pro iter agentibus. Solutum: Lib. 22; *zigrino* religatum, foliis inauratis: Lib. 33.

Breviarium Romanum, 1 vol. in-12 totum (17 × 10). Solutum: Lib. 15; religatum ut supra: Lib. 19.

Breviarium Romanum, 4 vol. in-16 (16 × 9 1/2). Solutum: Lib. 24; religatum ut supra: Lib. 42.

Breviarium Romanum, 4 vol. in-18 (14 1/2 × 8 1/2). Solutum: Lib. 20; religatum ut supra: Lib. 38.

Breviarium Romanum, 2 vol. in-18 (14 1/2 × 8 1/2). Solutum: Lib. 15; religatum ut supra: Lib. 25.

Breviarium Romanum, 4 vol. in-32 (12 × 7 1/2). Solutum: Lib. 16; religatum ut supra: Lib. 28.

Breviarium Romanum, 1 vol. in-32 solutis fasciculis (12 × 7 1/2) pro iter agentibus. Solutum: Lib. 16; religatum ut supra: Lib. 21.

Breviarium Monasticum, 4 vol. in-8 piccolo (20 1/2 × 13). Broché: Lib. 40; *zigrino* religatum, foliis inauratis: Lib. 70.

Breviarium ad usum FF. Praedicatorum, 2 vol. in-4, IUXTA RITUM S. ORDINIS PRAEDICATORUM, AUCTORITATE APOSTOLICA APPROBatum ET R.M.I. PATRIS FR. JOSEPH MARIAE LARROCA EIUDEM ORDINIS MAGISTRI GENERALIS IUSSU EDITUM. Solutum: Lib. 40; *zigrino* ad libitum.

Horae Diurnae.

Horae Diurnae, in-32 (13 1/2 × 8). Solutum: Lib. 3.50; *zigrino* religatum, foliis inauratis: Lib. 6.25.

Horae Diurnae, in-32 (13 1/2 × 8). Solutum: Lib. 4; religatum ut supra: Lib. 6.75.

Horae Diurnae, in-48. Solutum: Lib. 5; relig. ut supra: Lib. 7.75.

Horae Diurnae, in-32 (17 × 7 1/2). Solutum: Lib. 3; religatum ut supra: Lib. 5.50.

Horae Diurnae, in-24 (14 × 8). Editio solo caractere nigro impressa. Solutum: Lib. 1.50; religatum ut supra: Lib. 5.

Horae Diurnae Breviarii Romano-Seraphici. Solutum: L. 5.50.

Horae Diurnae Breviarii Augustiniani. Solutum: Lib. 5.50.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia Lib. 10
Ubique extra . Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE PROBABI FOEDERE

INTER ANGLIAM

ET AMERICA SEPTENTRIONALIS CIVITATES

NAPOLIONIS tertii tenebrosa consilia multa in Europa novarunt, praevalidae tunc temporis Galliae non quidem profutura. Eius scilicet auxilio, Austria devicta, Italiae regna in unum coaluere. Exemplum Borussiae allexit. Idem conata, Austriam Szodvae pugna concidit foederatamque Germaniam sub suo proprio rege constituit. Tum vero Galli visi sunt comprehendere quantum instaret sibi discrimen duobus iisque potentibus ad orientem regnis clausis. Validiores adorti, Germanis bellum intulerunt. Res avidius quam prudenter suscepta. Fusis ergo exercitibus, aut in captivitatem cum ipso imperatore adductis, ingens clades Galliam afflixit. Quae victoria adeo Germanorum bellicae virtutis famam erexit, ut nihil non eis permissum putaretur. Borussiae rex imperator renuntiatus, Caroli Magni imperium renovaturus videbatur. Obstitit fortasse ritus non catholicus. Imo quae secuta est in Ecclesiam insectatio visa nonnullis abdito excitata consilio ne novum imperium ad altiora contenderet. Retusae vires opus Dei attentantes, non parum acquisiti splendoris amissum, tanquam ipsum imperium a sua via divertisset. Quod exinde tempus ad hunc diem insecutum minus magisque occultam praefert contentionem inter maiora Europae regna alterum alteri se opponens ne nimis emereret: bellum nullum: similitudines partim obscure, partim aperte exercebantur. Auctus supra quam credibile est copiarum numerus, timor belli fit ipso bello exitiosior. Triplex hinc foedus initum inter Germaniam, Austriam atque Italiam Gallorum minas vindicationesque extimescentes. Haec societas ingentibus munita exercitiis arma hostilesque in Europa animos coercuit.

At foedus inter Galliam et Russiam sancitum primum debilitare hanc spem pacis visum est, praesertim propter extremi Orientis controversias, ubi unaquaeque Europae natio vel territoria acquirere vel occupata retinere studet. Itaque ex conflictantibus cupiditatibus ingens belli timor.

Angli eventus praesensere; diu inertes bellorum spectatores, immensas possessiones suas florentesque Orientis colonias in periculum adduci censuerunt si qua gens pollens viribus colonias proxime conderet, neque id fore difficile, Napoleonis impulsu pristino nationum ordine immutato. Hinc ne marium dominatione exturbentur, classes potentissimas comparare, loca idonea occupare, communire, et licet navium numero et nauticae rei peritia omnibus Europae nationibus vel una coniunctis longe praestent, tamen ad Americae septentrionalis reipublicae foedus adspirare. Puto ne si bello lacessentur ancipiti premantur periculo. Itaque tali freti subsidio rerum successus sine trepidatione expectant.

Hoc tertium probabile foedus maximi apud nos ponderis licet aliquantum perpendamus.

Nulli populo honestius ac tutius se crederent Angli quam huic populo americano. Eadem origo, leges fere, mores, consuetudines: par alacritas et constantia, studia non dissimilia. Legum asperitate antiquitus ortum dissidium Americam seiunxit ab Anglis, tamen nullas inter gentes similitudines reliquit. Respublica constituta, aucta incredibili celeritate et fortuna, utpote quae exiguis profecta initiis eo crevit ut post centesimum annum imperium aequae ac robur maximum adeptae sit. Attamen nunquam ab Anglis alienatus populi animus, licet interdum controversiae de negotiis et decertationes oriantur. Quod animadvertentes nonnulli ex prudentissimis Americae moderatoribus suos non semel monuerunt ut amicitiam cum Anglis excolerent, hoc utilitas et duorum populorum ingenium exposcere, hoc humanitatis et civilis progressus interesse quamplurimum.

Et vir ille domi bellicae summus Grant haec postrema in commentariis suis scripsit: « Anglos et foederatae Reipublicae incolas natura sociavit, vigeat ergo inter eos amicitia, utrisque stirps eadem et sermo praeter alia vincula ». Nec multo post adiecit: « Anglia multo melius suas gubernat colonias quam ceterae nationes: severitati iustitiae comes: coloniae sibi consulant, cautum quidem ne opus desit operariis. Nullum argumentum, nulla species quod Anglia habeat colonias suas tanquam exteras possessiones quae sibi tantum fructum ferant ».

Invaluit quidem post plura cum Anglia dissidia inter Americanos opinio se non adeo eis acceptos. Verum hanc nubem puto omnino dissipavisse propensi animi signa quae illa praestitit Reipublicae cum Hispanis bellum gerenti. Consulentiis praeterea huius aetatis memorias multa strenue aequae ac humaniter ab utroque populo gesta apparent.

Ex quibus inferendum non minus in ipsis linguam et mores, sed et agendi principia eadem vigere. Quoties oppressis populis Anglia succurrit! Quorum nonnulli eius ope pristinam recuperare libertatem. Quanta virtute ac constantia gestum ab Americanis secessionis bellum, quanta usi moderatione post victoriam! Equidem si in impia Armeniorum caede duarum foedus exstisset nationum, turpi desidentibus aemulatione Europae regnis, atrox flagitium vetitum aut non impune abiisset.

Quorsum haec de tertio probabili foedere? Nempe quod duobus aliis nobis fore videtur solidius et efficacius. Non Russiae et Galliae, non Germaniae, Austriae atque Italiae eadem in res omnes consensio, nec tot sociabilitatis elementa, nec in unum finem studium par. Adde quod quamlibet societatem dirimit cupiditas et utilitatum repugnantia. At Angli et Americanus populus ambo praevalentes viribus, nulla in Europam ambitione laborantes, tantum humanitatis iustitiaeque freti principiis, si in unum conspirant, vix

credibile est quanta possent mala cavere, quantas utilitates parare. Quis enim auctoritatem eorum non vereretur, vires non extimesceret?

Utinam tot praeclaras animi dotes, tantum virium robur fidei catholicae integritas cumlaret! Quantum huic societati stabilitatis accederet, quantum praesidii, maxime in coloniarum propagatione! Etenim si foedus hoc ad tutandas et diffundendas quas uterque tenet populus possessiones potissime iniretur et Christi praeconibus qui inter mille pericula et incredibiles labores in ea loca praecessere e catholica fide opitularetur, quanto firmiter cum Ecclesia consisteret! quanta gentium ab hominum cultu fere aberrantium vera utilitate celebraretur! Est viris prudentia, est iustitiae studium, divitiae in eorum manibus sitae sunt; unum deest, fides ea « quae vincit mundum ». Quod si catholica Ecclesia sine ullo armorum praesidio in tam dissitis regionibus tentoria statuit, quid futurum est si tam valido utatur patrocinio? Splendeat una cum foedere fidei integritas Anglis et Americae populis, et fiat « unum ovile et unus pastor ».

A. ZAMA.

DE ETHNICORUM SCRIPTIS
IN ADOLESCENTIUM INSTITUTIONE
RETINENDIS

ANTE annum fere quadragesimum, Romae illud est in disceptationem adductum, utrum ethnicorum libri essent ab adolescentium institutione reiiciendi, atque Patrum Ecclesiae, qui vocantur, in eorum locum scripta sufficiens, an maiorum tenenda consuetudo, a qua multi et ii docti, plus aequo metuentes ne ex adolescentium animis religio extraheretur, studio, quam licebat maximo, ut omnes desisterent contendebant. Nec vero defuerunt qui, suggestum conscentes, hac de re in contrarias partes disputarent, pertinacius quidem in sententia mentem obfirmantes, at rationes, quibus ad id impellerentur, egregie ac diserte prosecuti. Sed enim, etsi plurima ad rem disceptata scriptisque edita fuerunt, illud, de quo quaerebatur, compositum non est; nam, spatio temporis intermisso, tum apud Gallos, tum apud Belgas vehemens atque acris extitit quaestio, quae magna iudicii vi usque ad nostram hanc aetatem in utramque partem disputata, neque tamen ad exitum adducta est, aliis pugnantis Ecclesiae Patrum scripta esse in scholis studiose legenda, aliis longe secus ac illi sentientibus eosque comprimentibus. Mihi autem non est illud in animo ut, ad praeciipiendi rationem delapsus, de causa penitus decernam: id contra sequor, ut quod in controversiam specie quidem magnam, re autem vera perspicuam cadit, clementer disputem, et, id locutus quod sentio, in eam sententiam respondeam quam res ipsa docet. Nisi omnia me fallunt, sic sentio, rem Basilium illum magnum acu tetigisse, qui oratione

De initio proximi saeculi.

Ubique solennia edicuntur in proximum annum, vel primus saeculi saeculi. Lepidus error! Saeculum centum constat annis, absolvatur necesse est per centos annos, minime vero post nonaginta novem. At res non videtur numeris tantum definienda, sed ab initio repetenda. Norunt omnes christianam aevi computandi rationem a Dionysio monacho ante mille trecentos annos et amplius inventam ab Incarnatione seu Nativitate Domini originem ducere. Quae duo quamvis novem mensium spatio inter se distent, tamen aevo christiano annos numerare mos est ut initium fiat vel ab VIII kal. aprilis vel a prioribus kalendas ianuarii anni periodi iuliani 4714 » (1) qui est 754 ab Urbe condita. Quum itaque hic annus sit 2652 ab U. C., ratiocinando, inferimus a Christo nato 1898 defuisse.

Sed tempus erit, amplificare quaestionem hanc: interim solennia ad kalendas ianuaras anni 1901 remittantur.

*

Choreae Waterlonienses.

Nuper Londini Lady Carrew, olim Ioanna Caffie, natalitium ubi diem celebravit centum annis et uno nata. Spectabile aetate nomen et genere, sed eo nomen celebrius quia matrona haec ultima et unica superest ex filiis, qui solemnibus choreis apud dynastam de Richmond in urbe Bruxellis ea nocte habitis, qua ad Waterloo pugnatum est, interfuerunt. Narrat adhuc annosa patricia, quae tunc temporis duo de vicesimum agebat annum, repente vidisse anglicos centu-

(1) Parati, De Epoch. lib. III, dist. XIX, n. 24.

riones et duces et ipsum Wellington accingentes gladium, et discedere ituros eo, quo reboans pyrobolistarum tonitru advocabat.

Extinctis funalibus, dynasta de Richmond septa suis stetit usque ad ortum solis illius, qui Napoleonico imperio supremus illuxit.

*

Monachorum Caesar ad certamen provocans.

Nicolaus II musicae artis amantissimus est, colitque cantum assiduus, acuta voce praeclarus.

Nuper in imperatorio rure Livadiensi quum musicae daretur opera ante meridiem, circa finem cantionum et sonus, Caesar ad mensulam chordisonam accedens duos cecinit musicae tractus, qui unanimi audientium plausu excepti ac celebrati sunt.

Tunc caesareus vir, laetus re, inquit assurgens: Qui meum aversantur imperium male de me locuti, negant aliquid boni inesse mihi; vbi optima omnia vindicantes. At vos, o carissimi, dicite illi, saltem esse artem, qua longe antecellam. Laccio quotquot sunt, et voco ad certamen, quo manifestum sit utrum ipsi an ego scientius ac suavius modulemur.

Ephemeris Journal des Débats ista narravit.

*

Praehistorica urbs.

Saville archaeologus, genere Gallus, in Mexicana regione ruinas quasdam invenit, quas putat esse rudera Zachillae.

Ibi templa, amphitheatra, palatia, et aliquid late et eleganter molitum ad instar acropolis.

Quae inde fluunt argumenta illud probare

videntur quod plerique tenent, cupreum genus hominum principio habitasse Aegyptum et Graeciam.

Pulcre!, bene!, recte!, inquam; nisi potius Aegyptus et Graecia regiones illas occuparunt suis, populoque et artibus moribusque ditaverint!... Nonne faciliora haec navigantibus?..

*

Ad exemplar signorum in Pantheon.

Salomon Reinach, illustris vir in archaeologicis disciplinis, academiae Parisiensi, cui ab Inscriptionibus nomen est, nunciavit se in Carthaginiensi marmore anaglyptice sculpto cognovisse imagines trium simulacrorum insignium, quae Romae, in templo Martis Ultoris, Martem ipsum, Venerem et Octavianum Augustum referebant.

*

Staturae humanae proceritas.

Humanum genus decrevisse ac decrescere, arguentibus tot contra testibus, poteritne denegari? Plerique tamen ita censent, his adducti argumentis. In illo anthropologiae Athenaeo ad Musaeum Broca studiis laboribusque satagentibus haec apparent.

Quaternarium, quod vocant, aevum habuit viros proceros m. 1.62, mulieres m. 1.50.

Parisienses aevi-medii (osseis formis esto fides) haud altiores hodiernis erant.

Medium proceritatis humanae diebus nostris habetur in viris m. 1.65, in mulieribus m. 1.54.

Crescimus igitur, et bono alite crescimus; atque utinam validiores, ac meliores corpore, mente, moribus crescamus, et augeamur!..

LIBRI ET COMMENTARII DONO ACCEPTI

La laudi latine e il Cantico del Sole di San Francesco d'Assisi. S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tipografia della Porziuncola, 1897.

Hunc libellum, tibi, candide lector, magnopere commendamus. Praeter venustam praefationem a Paulo Sabatier viro rei longe peritissimo conscriptam, ea continentur laudes latinae cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necnon illa *Speculi perfectionis* capita, quae cantici originem exponunt, aliaque nonnulla, quae si attente legeris, magnos profecto ex eis et gaudii et pietatis percipies fructus. Libellus, ad quem proxime alii subequentur ad parvam bibliothecam franciscanam comparandam, quemque Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud Vocis Urbis administrationem venit L. 0.50, in pauperum levamen.

Compendium Theologiae dogmaticae fundamentalis seu generalis P. ALBERTI KNOLL a ROBERTO MENINI Archiep. C. O. exaratum. Buda-Pest, typis C. Müller, 1898.

Compendium Hermeneuticae sacrae, seu introductio in libros sacros veteris et novi foederis nec non regulae exegeticae I. H. IANSENS a ROBERTO MENINI exaratum. Buda-Pest, typis C. Müller, 1898.

LUIGI GRILLI, *Versioni poetiche dei lirici latini del secolo XV e XVI*, con prefazione di CRO TRABALZA. Città di Castello, editore Lapi, 1898.

Esercizi di poesia latina ed italiana, fatti dagli alunni della scuola arcivescovile di Monreale, sotto la direzione di Mons. MAURIZIO POLIZZI. Palermo, Scuola tipografica del boccone del povero, 1897.

HYACINTUS DE VECCHI-PIERALICE, *Poema de regio Urbis lyceo-gymnasio, cui nomen « Torquato Tasso »*. Romae, 1898.

LIONEL HORTON-SMITH, *Two papers on the ocean word Anasakel*. London, 1897.

Ars tragica Sophoclea cum Shaksperiana comparata. Cambridge, Macmillan and Bowes, 1896.

De hoc magni ponderis et momenti volumine ad proximos numeros fusius.

ERN. DUBOIS, *De exemplarismo divino seu doctrina de trino ordine exemplari et de trino rerum omnium ordine exemplato*. Romae, 1897.

F. LAUDOWICZ, *De doctrinis ad animarum praesentiam atque metempsychosin spectantibus ect. quaestiones*. Lipsiae, 1898.

PETRUS ANGELINI, *De poetis et numeris latinis*. Romae, ex officina Sociali, 1899. Venit L. 0.50 apud officinam Forzani et Soc.

Rivista politica e letteraria. Anno VI, fasc. I. Bessarione, pubblicazione periodica di studi orientali, nn. 25, 26, 27, 28.

Giornale Arcadico. Anno I, nn. 11, 12; Anno II, n. 1.

La Rievolutione. Anno VIII, n. 1.

La Vita Nova. Anno III, vol. III, fasc. I.

L'Etranger. Anno IV, n. 12.

Il Marzocco, periodico settimanale di letteratura ed arte. Anno III, n. 49.

La Scuola secondaria italiana. Anno III, n. 14.

L'Ombra. Grosseto, 1899.

Il Mattino. Ferrara, 1899.

L'Osservatore Cattolico di Milano, 1899.

La Vera Roma, 1899.

L'Amico della Gioventù. Anno XII, nn. 1, 2.

Minerva, rivista delle riviste. Vol. XVII, nn. 1, 2, 3, 4.

La Toga. Roma, anno II, n. 1.

publicas exteris gesta negotia, quae diplomatica monumenta dicuntur, a secretissimis tabulariis effodiuntur, et *Fuad Pasciâ* primam rationali more turcae linguae grammaticam proelis mandat.

omne ministerium et arbitrium doctrinae tradendae, *Corano* tantum excepto: bibliothecae non amplius templis eorum (*Moschaeis*) commendatae, sed in civiles usus et ad publicam voluntatem et utilitatem apertae.

cias uti scholarum millibus viginti et octo et amplius octingentis ac quatuor, in quibus octingenta nonaginta sex millia discipulorum, et quadringenta septuaginta novem insuper versantur. Bibliothecae numerantur

TENVI VICTV CONTENTVS, INGLVVIEM FVGE

AD FABRICIVM RVFVM

EPISTOLA

Quo victu immunem morbis, et robore vitam
Ducere florentem possis, sermone deserto
Sedulus Hippocratis cultor rigidusque satelles
Haec nuper praecepta bonus tradebat Ofellus;
Multa et de tristi Ingluvie gravis ore locutus.
Munditiae imprimis studeas; sine divite cultu
Mensa tibi, nitidae lances et candida mappa. —
Apponi in mensa iubeas purissima vina;
Et vacuus curis, grato praecordia potu
Demulce et recrea, convivas inter amicos.
Sobrius at caveas, nimium ne crede lyaeo,
Neu crebra pigeat calices perfundere lymphæ.
Candida lymphæ! datum vix quidquam hoc munere maius,
Vix quidquam varios vitae magis utile in usus. —
E munda cerere atque extoctos delige panes. —
Quas gallina dapes aut bos agnusve paravit
Sume libens; toto nam firmit corpore vires;
At mollire prius carnes, et fercula cures
Ne siser inficiat, ne faecula coa vel alec. —
Nunc age; et in mensa spumantis copia lactis
Ne desit, studeas, tereti defusa catino.
Nil vitale magis, nil lacte salubrius; infans
Qui lac suxisti, senior bene lacte valebis. —
Degustanda simul profer dulcissima mella;
Attamen hyblaeo parvus de nectare liba. —
Tum laudata tibi sint ova recentia, succum
Leni igne aut libeat modicis siccare patellis,
Sugere vel mollem pleno sit gratius ore;
Utrumque absumas erit utilis esca saluti. —
Culta suburbano, rigoque virentia in horto
Adde olera et pubens decusso flore legumen.
Adde novos quos laeta refert tibi vinea fructus,
Dulces pampinea decerptos vite racemos,
Pruna admixta pyris, imprimis mitia poma,
Quae pulcre in cistis mensam rubicunda coronent. —
Postremo e tostis succedat potio baccis,
Quas tibi Moka ferax e litore mittit eoo:
Nigralem laticem sensim summisque labellis
Sorbilla; dulcis stomachum bene molliet haustus.
De tenui victu haec teneas, his utere tutus,
Ad seram ut valeas sanus vegetusque senectam.

At contra (haec sapiens argute addebat Ofellus)
Nectere nata dolos, homines et perdere nata
Vitanda Ingluvies, crudelis et improba siren.

Principio haec illi sollers et sedula cura,
Instruere ornatu mensas cultuque decoras.
Explicat ipsa viden tonsis mantelia villis;
Grandia disponit longo ordine pocula, lances,
Caelatas auro pateras, argentea vasa;
Mensa thymo atque apio redolet florumque corollis. —
His laute instructis, simulata voce locuta
Convivas trahit incautos; succedere tecto,
Et lectis blanda invitât discumbere eburnis;
Continuoque reposta cadis lectissima vina
Caecuba depromit, coumque vetusque salernum;
Quin exquisita stillatos arte liquores
E musto et pomis, ultro potantibus offert.
Convivae humectant certatim guttura, et una
Succosas avido degustant ore placentas.
Ecce autem lucanus aper, perfusus abunde
Mordaci pipere atque oleo, profertur edendus,
Et leporum pingues armi, et iecur anseris albi,
Assique in verubus turdi, niveique columbi.
Carnibus admixti pisces; cum murice rhombi,
Ostrea, et educti Miseno e gurgite echini.
Hos super, immanis, patina porrecta nitenti,
Apparet squillas inter muraena natantes. —
Attonitis inbiant oculis; saturantur opime;
Cuncta vorant usque ad fastidia; iamque lyaeo
Inflati venas nimio, dapibusque gravati
Surgunt convivae, temere bacchantur in aula,
Insana et pugiles inter se iurgia miscent,
Defessi donec lymphata mente quiescunt.
Laeta dolum Ingluvies ridet, iam facta suorum
Compos votorum, et gaudet, memor artis iniquae,
Ceu nautas tumida pereuntes aequoris unda,
Mergere convivas miseros sub gurgite tanto.
Nam subito exsulant praecordia, et excita bilis
E iecore in stomachum larga affluit, ilia torquet,
Immanemque ciet commoto ventre tumultum;
Membra labant incerta, stupent pallentia et ora.
Corpore sic misere exhausto fracloque, quid ultra
Audeat Ingluvies? ipsum, prob dedecus!, ipsum
Figere humo, ac (tantum si fas) extinguere malis
Immortalem animum, divinae particulam aerae.

Leo XIII.

Hanc SS.mi D. N. epistolam editione novissima instauratam hisque
paginis decorandis ab Ipso Augusto Auctore benigne concessam, Vox
Urbis grata refert.

Quid iam Bosphoranis deest? Quid nostra haec
vestris invidet praeclarissimis urbibus? Hic militare
lyceum, ubi novissima quaque armorum genera, re-
centiores belli artes, et quidquid huiusmodi proban-
tur, traduntur, panduntur; hic supremus et alter ab
imperante vir, qui variis disciplinis tradendis praesit,
qui studia foveat, qui augeat.

Iamque a sacerdotali eorum collegio, quod ab
Ulemis, hoc est doctoribus, nomen habet, avulsum

Quid vero de scholis?

Ab indice, quem kalendarii more exaratum pu-
blica institutionis moderator supremus Constantino-
poli prodire voluit, accepimus, nunc in hac principe
urbe tercentas ac duas enumerari scholas, quas vi-
ginti septem millia alumnorum, ac septingenti qua-
draginta quinque frequentant; ceteras imperii provin-

Byzanthii quadraginta septem, in reliquo imperio du-
centae septuaginta et septem. Praeceptores Turcae
mille sexcenti octoginta et octo in urbe principe; in
ceteris huic subiectis dominationi provinciis triginta
millia et centum.

Vix autem credibilis est locorum numerus, in
quibus more graeco, gallico, italico, armeno, germa-
nico, moscho, anglico docetur, sermone singulis pro-
prio, ita ut habeatur quasi aemulatio quaedam occu-

grandi atque sublimi, floribusque eloquentiae con-
spersa, plantum fecit argumentisque confirmavit, non
esse ab iis, qui adolescentes liberalibus artibus excol-
lunt atque expolunt, ethnicorum libros reiiciendos,
plurimumque emolumentum posse in eorum mentes
derivare, qui ingeniarum disciplinarum studio te-
neantur.

Quod quidem non ille dixit solus; hoc enim
Patres Ecclesiae tenebant, dicendi veneres, figura-
rum splendorem sententiarumque lumina antiquis
graecis et latinis scriptoribus, qui iniuste ea possi-
derent, esse detrahenda: in illis plures atticae di-
ctionis venustate atque elegantia non minimum capti
sunt, eaque Ioannes maxime Chrysostomus artem
suam locupletavit et ornavit, quemadmodum Plati-
nos flores Hieronymus inflammato studio est per-
secutus. Etiam unus est doctorum virorum sensus,
ex maritae litteris praepositos spectare, ut adole-
scentes aetatem primam bonis artibus ingenisque
disciplinae rationem adipiscantur; quibus id quidem
assueti sunt si libros studiosae legant ac pervolvent,
et nunquam de manibus dimittant, quos omni ex
parte in suo genere perfectos graeci et latini scri-
ptores considerant: quantum enim antiqui illi inter
omnes excellant, tum genere dicendi, tum senten-
tiarum luminibus, nihil attinet dicere. Nullum sane
exemplar orationis perfectius adolescentulis proponi
potest ad imitandum; nam eorum oratio perfecta
est, quia apud ad id quodcumque narratur omnia
dicit, exprimit, effingit, in animis legentium defigit,
et ita minus graviter quam suaviter.

Obstat vero et copiae orationis crebritas senten-
tiarum coningit, quae reconditae sunt et exquisitae,
quod referunt sub aspectum subiciunt, ratione optima
inter se excolunt, vigoris plenissimum habent, argutae
sunt et graves, saepe etiam officii praeccepta probe spe-
ctant atque vident. Quae si vera sententia est, quum
nullum perfectius sit orationis exemplar in quo tum
omnium verborum collocatio ac structura, tum com-
moda sententiarum dispositio aptius eliceat, quoniam
intellegamus libros in schola legendos atque cogno-
scendos, ethnicis graecis latinisque reiectis? Haec au-
tem omnia, si verum quaerimus, non ita apud Patres
Ecclesiae reperias; non quo in iis nullum perfectae
dictionis vestigium sit, sed tamen iam haec non est
illis praecipua. Nam, si a paucis iisdemque graecis
christianae sapientiae scriptoribus discerimus, quos
oratione uti polita atque eleganti et quibundam quasi
luminibus distincta verborum et sententiarum per et
idem est doctorum hominum consensus, ceteri, quae
Augustini sententia est, quidquid in ipis erat indu-
striae atque operae in id unum conferebant, ut, ele-
gantissimorum scriptorum laudem posthabentes, quid
in quaque re verum esset ingenii acie perspicerent,
omninoque studio non animos movere ac delectare,
sed veritatem inculcare et docere conarentur.

Quae cum ita se habeant, ecquis illud in animum
inducat suum, memoriae nostrae adolescentulis Patres
Ecclesiae esse in schola solos proponendos, qui aequa-
libus suis ad ingenua studia atque artes institutendis
mentem curamque minime intenderunt? At enim
dicant adolescentium animos stolidis opinionibus
infici atque ad illecebras et oblectationes allici, si
ipsis ad imitandum ii libri proponantur, qui tum re-
ligionis contemptu, tum foedissima rerum turpitu-
dine verborumque obscenitate referti sint. Sed
haec, uti rem cum animo spectantibus planum est,
non parum futilia sunt ac levia, neque ex his aliud
effici cogique licet nisi ex ethnicorum libris, ante-
quam adolescentulis ad imitandum proponantur, ea

esse detrahenda, quibus homines male morati, men-
tesque superstitione occupatae laetantur. Illud vero
non est silentio praetereundum, iure quidem bonis
artibus praepositos id mirifice spectare, ut nihil scri-
ptorum verbis contineatur quod foedum sit ac turpe:
at iniuria omnino illud cupere, ut graeci scriptores
atque latini in adolescentium animos christianae legis
praeccepta consignent et conserant. Quamobrem nihil
malim quam ut ad ethnicorum libros, qui nativa
quadam elegantia ac munditia commendantur, huius
aetatis adolescentuli mentem adiungant, eosque as-
sidue tractent conerantque legendo.

F. TEDESCHINI.

MINUCIANA

De Minucii Felicis aetate hand satis constat inter
viros doctos; quamquam enim omnes consen-
tiant, eum inter primos fuisse christianos scriptores
qui latina lingua usi sunt et Tertulliani fere aequa-
lem, tamen iamdudum quaestio est, utrum Minucii
Octavii ante Tertulliani *Apologeticum* compositus
sit an *Apologeticum* ante Octavium.

Quod si Lactantius in quinto *Divinarum Insti-
tutionum* libro litteratos enumerans qui ante se verae
sapientiae et religionis praeconium susceperant, Mi-
nucium laudavit ante Tertullianum et Cyprianum, at
Hieronymus, non indiligens quidem temporum in-
vestigatorem, in libro *De viris illustribus* et aliis operum
suorum locis Tertullianum ante Minucium aperte
collocare non dubitavit. Aiant quidem nonnulli Hie-
ronymum in rebus quae ad temporum ordinem per-
tinent manifestissimi erroris toties fuisse convictum,
ut diligentiae laus ei omnino sit abiudicanda eiusque
testimonium nihili aestimandum; at, meo quidem
iudicio, res hic nimis angetur verbis et multo plus
dicitur quam patitur veritas; ut enim interdum in
errorem lapsus sit Stridonensis scriptor, nemo infici-
as iverit, cum ex optimis fontibus tum graecis tum
latinis immensam quandam eruditionem hausisse quae
in maximo pretio nobis est habenda. Ex altera parte
de Lactantii enumeratione quam supra memoravi-
mus sunt qui iudicent, eam non ex temporum ra-
tionibus constitutam esse, sed eo ordine quo quisque
christianae fidei defensor ceteris praestare visus erat
argumentorum pondere; quod quidem hand veri si-
mile videtur, tamen sufficit ad testimonium Lactantii
de aetate Minucii infirmandum. Ita factum est, ut
primi Octavii editores, velut Baldpinus (Heidelber-
gae, 1560), Fulvius Ursinus (Romae, 1583), Wove-
rius (Basileae, 1603), Elmenhorstius (Hannoverae,
1607), Lactantii ordine neglecto, Hieronymique au-
toritate freti, una voce Minucium Tertulliano po-
steriorem aetate adfirmarent. Ante eos item Trihe-
mius Spanheimensis in lib. *De scriptoribus ecclesiasticis*
(editionem vidi Coloniensem anni 1546) adfirma-
verat, nullo quidem argumento nixus, sub temporibus
Alexandri Severi imperatoris floruisse Romae Minu-
cium anno circiter a nato Christo ducentesimo et
trigesimo.

Primi saeculo XVII in contrariam sententiam ive-
runt Blondellus (1617-1656) Dallaeusque Franco-
galli et Dodwellus Anglus (1641-1711). Horum
argumenta paullo accuratius executus est saeculo
insequenti Daniel Van Howen Batavus in opere cui
titulus *Campensia, sive Spicilegia critico-antiquaria*,
Campis edito anno 1766. Sententiae et argumentis
Campensibus suffragatus est ineunte saeculo nostro
vir maximae auctoritatis B. Georgius Niebuhr, ut
videre est in eius opusculorum corpore, *Kleine bist.*

und philolog. Schriften, coll. alt., p. 52. Sed qui pri-
mus hanc quaestionem vi ac ratione tractavit, is
est Adolphus Ebert, celeberrimus auctor eius operis
quod inscribitur: *Geschichte der christlich-lateinischen
Literatur von ihren Anfängen bis zum Zeitalter Karl
des Grossen*. Doctissimus hic vir de aetate Minuciana
disseruit hoc titulo: *Tertullian's Verhältniss zu Mi-
nuc. Fel.*; quod opusculum, anno huius saeculi 68
conscriptum, legitur in quinto volumine commenta-
tionum quas edit Saxonia scientiarum Academia.
Pluribus Minuciani Octavii et Tertulliani *Apologetici*
locis collatis demonstrare sibi visus est Ebertus ex
Minucio Tertullianum pendere, ideoque Octavium
ante annum 197, quo *Apologeticum* editum est, fuisse
conscriptum. Cui sententiae cum plerique post Eber-
tum assentirentur, non defuerunt qui in alia omnia
transirent, aut Minucium Tertulliano posteriorem ar-
bitrari perseverantes, aut, aetatis quaestione postha-
bita, ita rationem quae intercedit inter eos explanan-
tes ut utrumque dicerent ex tertio quodam fonte eas
res hansisse quae sunt utrique communes. Haec altera
opinio a Guilelmo Hartelio Vindobonensi primum
prolata (*Zeitschrift für österr. Gymn.*, vol. XX, 1869,
p. 348), post a Friderico Wilhelmo in *Vratislavi-
sibus Commentationibus* (vol. II, a. 1887) novo nu-
garum apparatu tentata, iam doctorum virorum con-
sensu explosa est.

Inter eos qui Minucium Tertulliano posteriorem
arbitrantur adnumerandus est vir immensae et ad-
mirabilis eruditionis, Adolphus Harnack, cui multum
debet prisca christianarum litterarum historia. Contra
Eberti opinio fautorem doctum nuperrime invenit
Edvardum Norden Grifphyswaldiensem, cuius opu-
sculum de hac re anno 1897 in lucem editum est.

Cum res ita sese habeat, quid restat nobis ad
hanc quaestionem solvendam, nisi ut ipsos scriptores
qui in controversia sunt adeamus, et eorum opera
diligenti comparatione perpendamus? Sed id alias,
si tibi placet, benigne lector.

F. RAMORINO.

EX BOSPHORI LITORIBUS

Turcae scriptores. - Scholae, praecceptores et di-
scipuli apud Turcas. - Num lavabitur Aethiops
et candescet?

ANTIQUISSIMA tempora pervulgarunt, novissima
autem omnium sermone confirmant; studio-
rum, uti apud vos excoluntur, nihil apud Turcas
haberi. Ab illo Omar iudicio, qui flammis Alexan-
drinam bibliothecam addixerat, inutile prorsus quid-
quam asservari decernens, praeter *Coranum*; idem
propemodum fuit mos, quoties oppida et urbes in
Turcarum venerunt potestatem.

Nunc vero, quis credat?, fervet ardor discendi,
fervet studiorum opus per litora Bosphori, et, si Su-
peris placet, brevi vos Turcae aequabunt; fortasse a
Turcarum filiis, vestri superabuntur.

Qui igitur centum et quinquaginta abhinc annis
vix centum libros imperatoria una illa officina Con-
stantinopoli ediderunt, nunc *Numismatice investi-
gationes Sabbi Bai*, et *Chimicae libros* auctore *Edhem
Pasciâ* in medium proferunt, mirantibus et obstupe-
scentibus circa gentibus, quibus novum erat Turcas,
hactenus omnia vastantes quae ad huiusmodi perti-
nent cultum, conversa mente et vetusta colligere et
collecta exornare, amplificare, coram ostendere, ne
dicam ostentare.

Sic *Djevel Effendi*, sic *Zia Bey* historias Turcae
gentis censoria inquisitione scrutantur; sic quoad res

Piax. Ghirlandatus in aede S. Hieronymi Naraine.

compertum omnibus est (1). Ibi Curiam adspicere iuvabat, « templum illud sanctitatis, caput urbis, portum omnium gentium », ut Tullius scripsit, ubi Senatus concilia habebat (2); graecostasi in qua nationum subsisterent legati; et ante Curiam rostra quae postea, Caesaris tempore, iuxta Clivum Capitolinum, ubi nunc sunt, translata fuere (3). Curia, quae prius Hostilia, postea Iulia appellata est, aedificio illi prorsus

respondet quod christiana aetate Hadriano martyri dicatum est; quae omnia in tabula ichnographica a nobis iam in superiore numero prolata facile lectores videbunt.

In Comitio sanctiora monumenta, et Urbis ipsius fundationi coniuncta, veteres Romani superstitioso cultu servabant. Ibi enim, ut Plinius ait, ficus ruminalis quae Romuli ac Remi infantiam protexerat colebatur (1); ibi Martiae statua et complura signa antiquissima; ibi denique, ut alia praeteream, *Vulcanal* quoque fuit. Sed inter monumenta quae fabulosas urbis origines in mentem Romanorum revocabant, mnemosynon etiam sepulcro Romuli attributum ve-

teres nobis servarunt. De hoc Varronem et Festum, quamvis diversas traditiones referentes, auctores habemus. Primus enim sepulcrum Romuli « post rostra » fuisse affirmat (1): alter « nigrum lapidem » in Comitio positum Romulo refert, haec scribens: « Niger lapis in Comitio locum funestum significat, ut alii, Romuli morti destinatum; sed non usu obvenit ut ibi sepeliretur, sed Faustulum nutricium eius ibi sepultum fuisse... ». Ex quo colligitur iuxta Festum lapidem illum non sepulcrum Romuli fuisse, sed tantum sepulcro illi destinatum et potius ibi Faustulum conditum. Et ex verbis utriusque facile apparet scri-

(1) Cfr. descriptionem Fori a me gallico et italico idiomate editam (*Le Forum Romain*, 1895, pag. 45 sqq.; *Il Foro Romano*, 1896, pag. 37 sqq.).

(2) *Pro Milone*, 33.

(3) Varron, *De lingua latina*, V, 32, comitium diffuse describit. De translatione autem rostrorum testem habemus Dionem Cassium, XLIII, 48.

(1) *PLIN. Nat. Hist.* XV, 20.

(1) Verba haec Varronis citantur a PORPHYRIO Horatii scholiaste *Epod. ode X*, 16. At in alio scholiaste legitur « pro rostris ».

pantium, aut saltem inhiantium occupare principem locum, et (si fata vocent) in posterum dominari.

Requis, hisce perfectis, non reputet Constantinus nostram urbem esse centrum quoddam, in quod omnium gentium disciplinae quasi in designatum praescriptumque locum conveniant, coniurantes amice ut hanc urbem, hunc populum novis ditent, hisque faustis et felicibus fatis, ut quod iacet imperium, tabe senescens diuturna, lacertos moveat et quasi iuventute reddita revirescat? Et tamen eo perventum est, ut nec malum nec remedia pati Turcae possint, iidemque nec provehendo cultui nec barbariae retinendae pares esse videantur.

DE MOSCOVIAE IMPERATORIS CONSILIO

CIRCA PACEM

Hac in re illud primum inquirendum videtur, utrum inter aegri somnia sint recensenda, quae in Nicolai II litteris continentur, an potius consilium rationi consentaneum, quod eventus aliquando explere possit.

Potest initio animadvertere, ab eo Caesare meliorem tantum populorum societatem peti, non perfectam, quae haberi poterit nunquam, nihil enim humani reperias, quod non imperfectum sit et fragile.

Potest igitur pacem inter mortales non posse haberi perpetuam aut nulla nube turbata. Quid tamen prohibet quominus, si summum assequi perfectionem non licet, ad eam in dies propius accedamus? Cur graviora belli pericula non erunt maxima cura amovenda? Qua vero ratione amovebuntur? Quod vulgo dicitur « Si vi pacem par bellum », recentiori populorum experientia fallax haberi debet; satis enim perspectum omnibus est, ingentibus militum copiis immensoque lethali machinarum congestu, pacem in Europa nulla ratione esse constitutam. « Miles », igitur, « perpetuus », quem Kantius aversum paci magnopere censet, certe sentio pacis satis tuto non est. Ergone oportet vim armatam omnem dimittere? Non ita profecto. Qui enim parat bellum is bellum habet; non circiter tamen qui pacem parat, hanc sibi certam acquirit necesse est. Ad bellum vitandum securior saltem videtur belli repellendi praeparatio cum eisdem vitandi animo coniuncta. His declaratis, iam diligentius inquiremus, quid vere sibi velit imperatoris consilium.

Non arma deponenda decernit Nicolaus, imo vim armorum utilem affirmat; sed neque removendos exercitus neque augendos existimat, quandoquidem rem velit in statu quo, ut aiunt, permanere.

Quo quidem proposito nihil prudentius aut modestius videtur, ideoque minime negligendum. Neque enim in infinitum onus armorum sine usu incrementum; ingens ses alienum, quod solvi difficillime possit, populos nomine liberos, re velut adscripticios facit, ut qui reipublicae cives nuncupantur, tributarios potius ac quasi servos existimare possimus.

Consistendum igitur est; nondum ruinis obruantur gentes; adhuc integra res est! Consistendum, inquit Nicolaus! Ubi autem sistendi initium fiet,

magna quies consequetur in principum mentibus, et sapientiora in quiete consilia!

Quid vero? Non potest in armorum militumque in diem crescente apparatu perseverari? Aio non posse. Quum enim pleraeque gentes opum indigentia mox sistere cogantur, nonne potius consensu pacifico quam egestatis necessitate concedendum?

Verumenimvero nulla est in immoderato isto armorum incremento utilitas, etsi queat continuari. Quum enim omnes cuiusvis populi vires eadem simul ratione crescant, nulla gens fit reapse robustior, et dum crescit periculum non crescit securitas. Res ludo similis; de ludi regulis fiat pactum ut in ludis; si minuantur in certa ratione partium facultates, in eodem admodum situ unaquaeque permanebit.

fiet ut reges, quos charta liberali moderamine regit, ea stipulatione omnino obligentur, tyranni autem immoderatique imperatores omni freno maneant immunes. Proposita itaque pactio in libertatis damnum cedit.

Equidem fateor me ista non intelligere. Nam si pactum ineatur, quid interest utrum rex de quo agitur, vel princeps aut praeses sive alia quavis ratione nominetur, interiore ipsius regni regimine, id est constitutionibus scriptis aut consuetudine stabilitis teneatur, an ipso chyrographo pactionis a se sancitae inter gentes? Sunt verba et voces: tenebitur *θεσπότης* lege pactionis, non aliter ac illi principes, qui sese fundamento pacti interioris erga suum populum obstrinxerunt.

Nonnullas tamen haerere in hac magna quaestione asperitates non inficiabimur: vix enim est in rebus humanis sine labore solubile negotium.

Ceterum, si unquam ineatur pactum de minuendis militum copiis in pace, sine dubio assumendum est, eas qui consenserint gentes, eidem pacto non nisi cum sincero pacis animo consensisse. Neque enim facile consentient, neque si consenserint mala fide consensisse facile arbitramur. Limen transgredi multi dubitabunt, sed paucis iam in domo « Pacis » egredi licebit.

Quid multa? Lis est inter homines hinc bonae voluntatis, illinc contra. Pax illis obtinet, qui sese pacis cupidos, eademque dignos praestiterint! Quod omnibus offert imperator Moscoviae, certe fieri potest, nec arduum illud quidem; unum satis est, sed necesse: modo velint! Qui nolunt, melius est ad rem tractandam non accedant; res est fidei fiduciaque; ad iuris contemptores iurisque iurandi neglectores non pertinet; pacis veneratio pactionumque rigidior observantia nihil aliud est quam religio gentium. Nempe militia pacis suum habet ipsa quoque sacramentum!

MONTELUCCIUS.

Quare minime dubitandum quin perpetua ista exercituum ad offensionem paratorum incrementa pessima sint ac prorsus inutilia. Constat etiam finem huic rei facile imponi posse.

Pactum de pace pacisci cur non poterunt gentes? Fiant pacta; fiet res. — At quomodo poterit ab alterutra parte investigari fides alterius in pacto servando? Illud certe continget, ut falsae tabulae mendacesque numerorum rationes conficiantur. Necesse erit uti speculatoribus qui clam investigent rei militaris apparatus apud exterarum gentes. Horum fidei populus obnoxius tradetur; iidem terribilem potestatem usurpabunt, quos facile exteri principes expugnabunt pecunia. Addit eruditissimus doctor iuris gentium (apud Gerefsualdinam studiorum Universitatem) Starchius, non aequam fore, nostro hoc pacto, conditionem diversarum Europae gentium; nam quum apud alias omnes rerum in republica gestarum rationes reddantur, aliae autem rerum administrationem unius arbitrio permittant, id consequetur, ut qui rem publicam in arcanis aulae tractat, nonnisi ea quae placuerint typis committi sinat. Inde

DE MONUMENTO SEPULCRO ROMULI ATTRIBUTO

ET IN EFFOSSIONIBUS FORI ROMANI
NUPERRIME INVENTO

MONUMENTUM omnium antiquissimum, nempe sepulcrum conditoris ipsius aeternae urbis, in Foro detectum fuisse vox undique per ephemerides pervulgata est. Et locus ille in Urbe celeberrimus turbam Quiritium et advenarum, insuetum multis abhinc saeculis plane spectaculum, denuo his diebus adspexit. Sed plures qui inopinato nuncio commoti et Fori Romani historiam non plene edocti sepulcrum ipsum se visuros esse putabant, delusi prorsus redierunt. Quapropter aliquid de hoc argumento lectoribus *Vox Urbis* indicare necessarium omnino existimo.

Locus magni momenti Foro coniunctus Comitium fuit; ubi populus romanus iuxta antiquissimam Romuli divisionem *Ramnensium*, *Tilientium* et *Lucerum* coire consueverat. Comitium iuxta Forum et in parte quae ad septentrionem spectat situm fuisse

influere. Hac enim narratione Vicentinus scriptor magna vi animi foeminam lectorum oculis subiicit, quae contra suas cupiditates totis viribus pugnat, ne sancta coniugii officia pedibus proterat. Eoque magis admiratione digna videtur nobilissima foemina, cum infelici quodam fato ab adolescentia nequam homini nupserit, a quo minime perametur, quin imo despicatur ac dedecore obruatur.

Varias insuper fabulas in unum collectas, quibus titulus *Fidelis*, auctor *Mirandae* in lucem edidit: in his si vitia occurrant, virtutes profecto minime desiderantur, quum noster rectae agendi rationi numquam defuerit, quam sibi in litteris proposuit.

Fabulis narrationibus nuper enumeratis accedit quae inscribitur *Arcanum poetae*, quam Antonii Fogazzaro minus perfectum opus plerique existimant: tamen nobili delicatissimoque animo foemina his paginis nitet; quae in lectorum animos permagnam sui conicit admirationem. Ceterum in omnibus scriptis noster exquisitissimo cultu mulieres prosequitur, quae insignibus virtutibus atque egregiis animi sensibus praeditae semper lectoribus exhibeantur. Atque laude dignum existimamus scriptorem, qui iure meritoque foeminae dignitatem ad sublimia tollit, quum et civili hominum communitati et patriae ex ipsa non pauca profectura sint bona, ut italicis numeris cecinit immortalis Leopardi:

Donne, da voi non poco

La patria aspetta.

Quod modo diximus, nempe auctorem *Danielis Cortis* sincero cultu prosequi mulieres, abunde confirmat delicatissima narratio ab Eva, nobilissimo animo puella, nuncupata. Ultimum id genus opus, quod a foecundo Vicentini scriptoris ingenio profuxit, est *Parvus mundus antiquus*, quo auctor demonstrat homines in asperis vitae aerumnis animo plane deficere et pessum ire, nisi illis divina fidei lux affluerit, quae animum erigat, et spe, quasi rore coelesti recreet firmetque. Prima operis pars virtutibus dissidet ab altera, quae modo neglecta, modo nimio artis studio confecta videtur. Sed venia dignus facile habetur auctor, qui gravissima calamitate, idest filii interitu, maxime tunc temporis sit conflictatus. Qui enim fieri potuit ut pater, praesertim tam delicata atque exquisita animi natura, filii desiderio vehementissime non angeretur, ac mentis perturbaretur facultatibus? Tamen alterius partis vitia primae insignibus compensantur virtutibus, quae attentum lectorem haud latere possunt.

Notandum rectae agendi rationi numquam defuisse egregium scriptorem non modo in litteris, verum etiam in vitae curriculo, in quo frugi hominem atque miti et modesto animo praeditum semper se praebuit.

Notandum denique est opera illustris scriptoris cum numerica tum soluta oratione confecta semper delicatissimis poeticisque redundare imaginibus: ipse enim ex intimis rerum coniunctionibus sublimia percipit, atque intimas, si ita loqui fas est, rerum voces, arcanumque naturae idioma felici ausu exprimere conatur.

Nihil igitur mirum si eius scripta lectoris animum suaviter alliciant, atque magnopere oblectent, quod paucis libris sorte contingit.

HERSILUS.

*Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus,
Ut capiant vitium, ni moveantur, aquae.*

(Ov., Ex Ponto, I, 5, 5-6).

QUAEDAM DE INSTAURANDA SACRORUM DIERUM OBSERVANTIA

Quid in Germania de re decretum,
quid in Austria, in Belgis, in Dania, in Hispania.

NON sine aliquo animi nostri solamine studium prosequimur, quo in catholicis regionibus sacrorum dierum observantia restituenda curatur. Tradidit Deus ipse hominibus praeceptum, exemploque suo sacravit arcana illa quiete, quam post hominem effectum sumpsit: « requievit die septimo ab universo opere quod patraverat ». Itaque benemereri nobis videntur de civili progressu ac de omni humanitate qui homines per illos dies a laboribus sevocant, ut, dum corpora reficiunt, coniuncta quiete cum religione, ad cogitanda coelestia bona tribuendumque cultum Deo debitum revocent.

Quaedam in hoc argumentum referre libet nuper in Europa constituta.

In Germania kalendis aprilis anno MDCCCXCV lege sancitum est, ne quis operum magister diebus festis operarios ad laborem adigat citra gravem necessitatem. Vetitum ne officinis aut alii negotio addicti supra quintam horam die dominica in opere retineantur. Merces suas assueti per vias vendere domi maneant. Tabernae aliaque mercimonii loca per divini cultus tempus maneant oclusa. Natalis, Paschae et Pentecostes diebus cuncti opere omnino vacent. Tantummodo alimentariis tabernis facta exceptio.

Lex ab universa Germania probatur; cessatur dominica die a mercimoniis. Ipsa litterarum diribitoria quartam liberam accensis suis dominicam permiserunt. Hac enim die nonnisi semel litterae et ephemerides distribuuntur. Ostiola patent binas mane horas, totidem vespere. Pari modo ceteris administrationibus ex aequo provisum.

In Austria anno MDCCCXCI lata nova lex de dominica die observanda, cautum tamen magis corporum requieti quam religionis muneribus, cum generatim tantum vespere ab operibus fiat cessatio.

In Hungaria lata lex ut die festo quivis ab opere absterneat (anno MDCCCXCI). Etiam typographorum societas anno MDCCCXC magnopere contendit, ut diebus festis quodlibet opus librarum interdicere.

Apud Belgas die dominica opus quodcumque aut vetitum aut valde coercitum. Imo anno MDCCCXCI tesserae litteris apponendae distribui coeptae quibus inscriptum: « Ne mittas die dominica ». Eodem anno facta consociatio de quiete dominicali tuenda, cuius impulsu habitus anno MDCCCXCVII cum aliarum nationum selectis viris conventus vicit omnium expectationem.

In Dania latae leges etiam severiores quae praesertim operariis valde profuerunt.

In Hispania tentatum potius quam actum. Attamen sperandum haec prima initia profutura, si nobile Granatae proditum exemplum, ubi matronae officinas claudi obtinuerunt, aliae imitentur civitates, quod profecto in Italia quoque mox fore speramus.

LAELIUS.

DE LAOCOONTIS STATUA

IN ea Exquiliarum parte, quae Oppius dicitur, imperator Titus magnificentissimas thermas excitavit, quas ut ornamento maximo decoraret, delatum Rhodo mirae simulacrum artis inibi, uti nonnulli ferunt, posuerat, idest Laocoontem, una cum natis eius multiplici anguium nexu constrictum implicatumque.

Id etiam Plinius meminit, scribens: « Sicut in Laocoonte, qui est in Titi imperatoris domo, opus omnibus et picturae et statuariae artis praefendum » (lib. XXXVI, c. v). Vulgatissima omnibus est Laocoontis, Neptuni sacerdotis, historia ex libro *Aeneidum* secundo.

Verum perpauci fortasse norunt quae ad simulacrum hoc feliciter inventum referuntur. Nequit vero dici quam de caussa tot tantisque Urbis direptionibus illud superfuert.

Cum igitur Iulius II pontificatus sui annum tertium ageret, vinitor quidam, cui nomen Felix De Fredi, forte Laocoontis statuam, terram fodiens, invenit, ad quam visendam, statim ut rumor pervagavit, Pontifex ipse, nec non vir in artibus princeps Bonarrotius ac Iulianus de Sangallo, et ipse excellens artifex, properarunt.

Neque aut temporum iniuria aut annorum spatio percelebris statua senuerat, si ita loqui fas est, uno tantum vel altero corporis brachio exciso.

Qua in imagine crudele sacerdotis filiorumque exitium, acri dolore acerboque laniatu morientium intueudo, et horret animus et pietate movetur, cum dolor ipse moriente saxo insculptus videatur, ac poene audiantur gemitus eorum, qui summis instant conatibus ut sese ab anguium sinuoso complexu divellant.

Opus prope divinum quotquot Romae excellentes egregique viri tunc temporis erant laeto admirati sunt animo; tanta enim fama ab antiquis iam temporibus fruebatur, ut hominum voces ad artifices Rhodios collaudandos propemodum impares existimarentur. Simulacrum omnium praestantissimum admirandumque « de consilii sententia », iuxta Plinium, seu de consilii Rhodiaci decreto, affabre perfecit Agesander pater, filii-que Athenodorus et Polidorus, suorum temporum artifices facile primi, quorum nomen omnium sermone iure meritoque antiquitas celebratur.

Igitur ex humi tenebris erutum signum, ac, aliquot elapsis annis, sub Leone X plaustro impositum coronis ac floribus exornato, per vias ac fora clivumque Capitolinum circumlatum est, tota plaudente Urbe civibusque in gaudium effusis.

Equidem haud dubito hanc ad aedes Vaticanas Laocoontis translationem praeae artis triumphum appellare. Etenim, praeterquam undique plausus, undique frequens populus atque e turribus festivus sonus, referunt viros in arte praestantissimos circa plastrum laetitia gestivisse, nec non clarum illius temporis poetarum chorum in laudem tanti operis sua carmina concinuisse.

Vir autem omni litterarum scientia eruditissimus, Iacobus Sadoletus, nobile edidit *Carmen de Laocoontis statua*, cuius elegantiori forma id aequae visus est quod immortales artifices caelo creaverant.

Carminis vel saltem exordium mihi liceat referre:

Ecce alto e terrae cumulo ingentisque ruinae

Visceribus iterum reducem longinqua reduxit

Laocoonta dies, aulis regalibus olim

Qui stetit, atque tuos ornabat, Tite, penates.

Divinae simulacrum artis, nec docta vetustas

Nobilis spectabat opus, nunc alta revisit

Exemplum tenebris redivivae moenia Romae.

Cum vero tantus honos Laocoontis signo habitus sit, ex eo illud praecipuum deprehendimus, quanti scilicet maiores nostri, ea aetate, bonarum artium fecerint incrementa, quantoque Romani Pontifices studio prosequuti sint artes; cum non solum Iulius II musaeo Vaticano perinsignem statuam comparaverit (qui et Apollinis signum celeberrimum ibi posuerat); verum etiam alii Pontifices religioni ac bonis artibus provchendis sedulam operam impenderint.

I. CASCIOLI.

ptores illos incertam plane hac de re traditionem re-
tulisse; quam incertitudinem et oscitantiam profecto
confirmat silentium rei, quae maximi procul dubio
momenti esset, apud alios qui de Foro egerunt ve-
teres scriptores.

Nunc vero, ut de nova detectione verba faciamus,
hoc est animadvertendum, in ea parte quae inter Fo-
rum et Comitium iacet, haud longe ab arca Severi
Augusti triumphis insigni, pavimentum lapideum nigri
coloris, marmoreis fragmentis septum, recentiorum
effossionum gratia, in lucem produsse. Statim de Festi
« nigro lapide » et de sepulchro Romuleo iuxta Var-
ronem quidam cogitavit. Quam sententiam nec
affirmare nec refellere in animo est; in praesenti
enim effossionum causa praematura adhuc quaelibet
hac de re opinio vacillat.

Nam mnemonesis auctor, ut iam diximus, in Co-
mitio exstabant et pinari etiam licet aream, plane
diversi monumenti lapide a pavimento Fori ac Co-
mitii dissimili, venerationis causa, stratum a vetustate
fuisse. Et aliquid hac de re sagaciter innuens, de
area ex tempore gratia fens rationibus cogitare non
absurdum omnino reor.

Ficus enim immixta iuxta Plinium « in Foro
ipso ac Comitio » fuit; scilicet in limine, ut ita di-
cam, Fori et Comitii, ubi novum nunc monumentum
detectum est. Notandum quod sub ipsa arbore re-
ceptaculum quoddam existit, quod lapide strato
obtectum fuisse fert; nam item Plinius arborem il-
lam « fulguribus ibi conditis » sacram appellat (1).

Hisce vero obiter tantum dictis, hoc animadvertendum
profecto est, monumentum superius detectum pro-
rum ab antiquis reputatum fuisse et proprietas la-
pidibus septum; ut facile ad fabulosa signora ab
antiquis ipsis fabulantes scripta referamus esse,
sed nullo modo monumentum illud antiquis vete-
ratissimum ac traditioni Urbis auctorissimum.

Praeterea quod haec veteratissima traditio

(1) Plin. Nat. Hist. XV, 20.

inter omnes Urbis reliquias tribuenda potius est puto
illi tofo extracto qui, muro ipso Romae quadratae
antiquior, in Palatio duobus abhinc annis in lucem
rediit. De quo insigni pastoralis palatini pagi monu-
mento ipse iam scripsi (1); et serius in hac ephemeride iterum, cum tempus erit, agam.

HORATIUS MARUCCI.

ANTONIUS FOGAZZARO

SAPIENTISSIMO Dei consilio factum est ut ex ce-
teris praeclaris viris egregius poeta Antonius
Fogazzaro nostra hac tempestate floreret, qui tota
animi contentione obsisteret funestae illi rationi,
quae artibus ac litteris praesertim invaluit, quaeque
nimio ac procaci veri studio dum rerum atque ho-
minum naturam ad unguem exprimere conatur, inho-
nesta ac turpia oculis impudenter subiicit. Noster
enim mihi ingenio atque animo suavissimo, de quo
iure illud Horatii (2):

..... animas quales neque candidiores
Terra tulit,

vehementer dolebat quum videret virgines Musas,
pudicis vestibus a se deiectis, sui inhonestum spe-
ctaculum hominibus praebere, itaque in tragoediis,
comediis, facinororumque heroicorum fabulis nar-
rationibus stupra, adulteria et cetera id genus fla-
gitia luce quadam et gloria suffusa magno cum
detrimendo bonorum morum commendari. Quare
quum verae artis officium penitus perspexisset, cuius
est meliores reddere hominum mores, italicis nu-
meris scripsit poema, cui titulus *Miranda*, suavis
atque egregius aethri sensibus plane redundans: hoc
libro dum mihi enarrantur casus cuiusdam Mi-

(1) Cf. H. Marucci, *Guide du Palatin*, Rome, 1898,
pag. 122.

(2) *Serm.* I, 5, 41.

— A quo quis excitabitur? — Ita coniux uterque,
inarditas rei novitate percussit.

— Iam intra dies tres, uti eius discipuli praedicant.
Poteram quidem ex ipso quaerere; sed excidit mente.
Ceterum parvi refert; siquidem mors omnia solvit,
etiam promissa. Neque vero, si eius resurrectio nulla
fiet, is quidquam detrimenti capiet. Profitetur enim,
nec remisse quidem, sed ex animi sententia, quum
corporibus excesserimus, tum demum initium fore
vitae beatae; quo acerbiora quis tulerit, eo facilio-
rem illi aditum in coelum patere; amandum maxime:
in omni vita semper amandum.

— Singularem plane doctrinam — inquit Anthea.
— At certo scit ille, nos, relictis corporibus, posse
aeternum ac iucundissime vivere?

— Persuasum sic habet: idcirco non deterret
eum mors.

— Quam praeclare nobiscum actum esset, si ita
foret! At, quaeso, unde ista novit?

— Accepisse se affirmat a patre hominum, qui
Iudaeis idem est ac Iupiter nobis; sed illum dicit
esse unicum Deum eundemque clementissimum.

— Ecquid optabilius? — inquit aegra.

Substitit aliquamdiu Pontius haesitanti similis,
fortasse de doctrina Nazareni cogitans. Tandem,
petita venia abeundi, surrexit.

Tum Anthea: — Duc, oro, Cai; duc ad visendum
hominem.

— Properate — inquit Pontius — mox enim fe-
ralis pompa procedet.

randae, mitissimae optimaque puellae, lectorum
animi suaviter vehementerque permoventur. Virtu-
tibus praeditum est hoc poema, sed non omnibus
vitiis emendatum: interdum enim auctor obscurior
fit, atque selecta propriaque vocabula aliquantulum
negligere videtur; sed contra quot suaves animi
motus excitantur! quale virtutis exemplar imitandum
lectoribus exhibetur!

Ex mirificis naturae spectaculis, a qua veluti ex
fonte continuo atque perpetuo poetae omnes sublimia
hauserunt, Fogazzarus quoque divino, ut ita dicam,
spiritu afflatus mirifica conscripsit carmina, quibus
nomen *Valsolda*. Ex his versibus feliciore arte confe-
ctis praecipue notandum *Infinitum*, quod Iacobo Za-
nella sublime visum est, et *Novissimum Verbum*, quod
eiusdem iudicio exquisitiorem artem Foscolianam
abunde redolet.

Sed insignis poeta iamdiu animadverterat poesim
parum conferre ad lectorum animos a turpium con-
templatione avocandos, eosque ad altiora ducendos,
quae, in unum collecta atque inspecta, rationem illam
constituunt quae vulgo *idealismus* appellatur. Carmina
enim, apud Italos praesertim, vilescent sentiebant;
contra florere atque omnium manibus teri fabulosam
heroicorum facinorum narrationem, quae italice di-
citur *romanzo*. Quamobrem libenti animo opus ag-
gressus, fabulam scripsit, quae italico idiomate nun-
cupatur *Malombra*. Multi existimantes nodum vulga-
rem, ipsam narrationem nimis implicitam, nimisque
referat digressionibus, eam iudicant non carere
vitiis: dicendi tamen ratio insignibus exornatur ve-
nustatibus, quibus vehementes animi motus in le-
ctores excitentur, iisdemque fides in aevum futurum
melioresque inducantur mores.

Sed exquisitissimum id genus opus Antonii Fogaz-
zaro est *Daniel Cortis*, quo auctor impium systema
a materia nuncupatum vehementissime oppugnat,
quo statuitur res; quibus circumdamur, ineluctabili
ac fatali quadam necessitate in animum humanum

Diem, matutinis horis serena ac tranquilla luce
nitentem, obruere tenebrae sub meridiem adductae,
vacuo coeli spatio urbi tantum relicto.

Iamque ad collem, qui dicitur Golgotha, fit po-
puli concursus, festinantium occupare sedes ad vi-
sendum apprimere commodas. Qui vel ab orto sole
convenere, a prospectu urbis late patenti non dimo-
vent oculos, ne forte eos pompae inde processurae
fugiant initia.

Prior conspecta est, media inter Cinnam et cen-
turiationem quandam, Anthaeae lectica, septa procura-
toris militibus, quibus luctandum in turba erat ut
sternerent viam, ac, si res postularet, contra invidae
plebis iniuriam tutandi peregrini. Ceterum Anthea,
quamvis meridianum tempus adesset, quo solebat
exterreri visis, securior admodum videbatur atque
tranquillior. In eorum enim cogitatione defixa, quae
de Nazareno homine a procuratore acceperat, a cura
molestiaeque animum avocabat. Inter quae abditum
aliquid a suaque mente longe remotum frustra co-
nabatur assequi intellectu atque tenere. Nam qui tran-
quille mortem oppetiissent noverat quidem multos;
sed eos intellegebat aut iactanter fato occurrisse, aut
necessitati cessisse sapienter; nondum tamen existi-
tisse quemquam, cui exploratum omnino esset, utrum
cum vita omnia extinguerentur, an mors verae sem-
piternaeque vitae esset initium. Unus id se certo nosse
profitebatur publice, mox cruci adfigendus.

(Ad proximum numerum).

P. ANGELINI.

ANTHEA

(Ex fabula H. SANDWYX FORUM, ROMAE, ad finem).

— At, mihi fecerunt, resdingui hercle incensia
illa non poterant. Meum autem corpus est civium
saluti consulere et studio se vigilare ne publica tran-
quillitas ulla de causa turbetur. Extrema vitare, me-
dium se gerere, in ventris partibus esse, id mihi
semper optimam visum est atque tutissimum. Cete-
rum huiusmodi negotiis adeo sum fractus, ut tertiae
impetum timeam. Postremo agitur de homine
obsuro, cuius nemo suscipiet curam; publica vero
salus postulat ut unus det poenas; qui si meliore for-
tuna non utitur, dii immortales viderint, qui eum
civem romanum esse noluerunt.

Cui Anthea: — Non Romae tantum affliget Sol.

— Obsecro, Anthea — inquit Pontius — ne me-
cum severius agas. Tuus te facile coniux docebit,
latam semel sententiam revocari non posse; nisi
quid vis ad haec, Cinna.

— Ita prorsus.

Haec ingrata mulieri acciderunt, secum mussi-
tanti, qui fieri posset ut atrox esset obeunda mors
homini, qui ab honesto discessisset nunquam.

Cui Pontius: — Nemo culpa vacat. Neque tamen
constat admissum quidquam ab isto fuisse, quare
videatur accusandus. Idcirco lavi procurator manus.
Necesse autem est omnem ab illo mortis abesse
metum, qui se resurrecturum affirmat.

RERUM ELENCHUS PRIMI NUMERI HUIUS ANNI

Litterarium certamen et praemia constituta victoribus	v. u.
Annus MDCCCXCVIII	A. Z.
In mortem Felicis Cavallotti et Elisabeth imperatricis latinae elegiae	F. RAMORINO.
De Adamo Mickiewicz	H. LAMBIASI.
De rebus Italiam inter et Galliam commercio permutandis	MARIUS.
Horae subsivae. — Reginae Margaritae Sabaudicae <i>Ad Virginem Dei Matrem</i> <i>precatio</i> latinis versibus expressit	I. B. GANDINUS.
<i>In Puerum Iesum.</i>	P. ANGELINI.
De Laurentii Perosi opere, cui titulus <i>Resurrectio Christi</i> .	C. DE ANGELIS.
Paulina Teklhionwake poetria et mulieres iroquenses Americae septentrionalis	D. TAMILIA.
Effossiones novae in area Romani Fori prope templum Caesaris	H. MARUCCHI.
Ex Anglia. — De disciplina scholastica apud Britannos.	H. A. STRONG.
De fine orbis terrarum ac de exitu humani generis.	H. D. V. PIERALICE.
Frustula	FORFEX.
Annales	EGNATIUS.
Acta Sanctae Sedis	THOMAS.
Logogriphus	X.

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHIC EXPRESSIS

TEMPERANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE - Via Sistina, 129 - ROMAE

L. Romanini et Soci

ROMAE

VIA TOR MILLINA, N. 26-28

PRAEMIIS DECORATUM OPIFICIUM

Sacrarum Supellectilium textili disciplina fabrefactorum

sive phrygio opere, sive damasceno, sive acu discriminatarum,
sive auro, sive argento,

sive sericis intertextarum, item siqua sint ad Eccl. usum

Ibi et Calices, Ostensoria, Pyxides, Lampades, Reliquiaria,

Thuribula, Acerrae,

ex argento, ex cupro, deauratae, deargentatae.

❖ Suppeditator SS. D. N. Papae ❖

VENALIUM INDEX IMAGINIBUS RERUM DISTINCTUS GRATIS DABITUR

BURNS & OATES

LONDON W. - 28, Orchard Street, 28 - LONDON W.

Qui opera cardinalium ediderunt **Waughan, Manning, Wiseman, Walthorne** archiepiscopi, **Hedley** episcopi, **Faber**, nec non **Patrum Societatis Iesus et Sancti Philippi Nerei**; qui itemque edunt

The Catholic Directory

ecclesiasticae in Anglia hierarchiae nuncium,

The Dublin Review, etc.

nulla impensa, in omnes orbis terrarum regiones libentissime
 mittent Indicem ab ipsis novissime in quatuor partes 84 pa-
 ginarum dispositum, libros catholicos omnis genus comple-
 ctentem, legentibus utilissimum.

EQUES PHILIPPUS VITI
MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, N. 51 e 52 - ROMAE

AFFABRE SCULPIT OUAE SUNT

AD SIMULACRA, ALTARIA, SACELLA

AEDICULAS

Uti patet ex operibus erectis ac reffectis

in Basilica Lateranensi.

Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina.

Eudoxiana, etc.

ANNALES

De rebus Imperii Coelestis. - De vexillo hispanico Avanae submisso. - De possibili discordia inter Britanniam et Hispaniam. - De regali delictorum in Italia indulgentia. - De lyceo-gymnasio ad Tusculum. - De rebus africanis.

Ex recentioribus nuntiis per ignem fluidum, graece *ἑρμηνεύω*, transmissis accepimus Sinatram in imperio seditionem ortam esse iam multo ante praeviam.

Quid de imperatore adhuc iuvene iam sit non affirmari, sed colligi licet. Dethève medicus, qui cum legatorum gratia exterarum gentium visit, haec ait: imbecillitatem esse maximam, gracilitatem albumque colorem nimis, digitos in ambabus manibus pene mortuos, laborare ex cerebro, surditate, oculis, difficiles concoctiones cum vomitionibus coniunctas, cetera morbi sanguinem corruptentis quem nephritidem dicimus indicia: periculum non proximum.

Ephemeris *Diplois* *Coloniensis* aliquot Anglorum, Sarmatarum, ceterarumque gentium copias ad Pechinum, *Peichin*, *Peichin* parum aut nihil profuisse dicit: in eum maritimum Pechilli ad Pechinum omnium nationum coactas esse classes. Interdum rumor nunc de Sarmatarum exercitus expeditione in Pechinam, nunc de Anglorum classe in portum Peicho. Milites qui iam de stipendium non acceperant urbi Sinatram praesidi minantur, a qua tamen non discedunt nisi satis *ipso facto* esset. Interim in provincia *Konung-Tong*, *Houng-Si*, *Kon-Nan* crescit in dies animorum perturbatio et civiumque tumultus, maxime vero in ingenti civitate provincia *Se-Tsuen* a peritis hominibus vexata atque depopulata, qui impetum odio christianos peregrinos *persecutionem* *persecutionem*.

Haec et praecipua sunt, ait *ephemeris Diplois* *Coloniensis*, signa, quibus animo providari potest proximam, *ante* *Coelestis Imperii* ruinam.

Avanae in urbe opulentissima insularum, quibus nomen Antillae maiores, iv. nonas ian. huius anni, hispanica vexillum submissum, foederatarum autem Americae civitatum in tormentis bellicis salutandi cunctis amicitia propositum: quo facto Castellanos hispanici exercitus dux imperium tradidit Wade hostem *deci*, qui maxime se spe tenet declaravit futurum esse ut, donec demigraturi essent ex insula Hispani, inter utramque nationem amicitia foret.

Suspicio intercat pergravis discordiae inter Britanniam et Hispaniam.

Anglia videtur cupida Balearis insulis potiundi: at minime aperte agit. Calpes angustias (*Gibillera*) munitionibus quam maximis ornat: interea tamen, per legatum ad Hispaniam monet rerum civilium moderatores huius nationis ut properent munire, omnibus posthabitis, insulas easdem quae sustinere valeant vim imperii cuiusque studentis sibi adicere archipelagus illud, in tot tantisque adversis quibus Hispania, istis extremis temporibus, fuit afflicta.

Sunt qui haec verba ficta putent et existiment Angliam curare navalem apparatus ad Baleares insulas ut perfacile ei sit milites pro lubito exponere.

Si ita res se habeat, quis neget Angliam ad Baleares niti omni ope?

Regalis delictorum indulgentia, quae in Italia vere iam exacto perpetrata sunt, omnium civium animos maxima affecit laetitia: multa enim declarat

quae in illis seditionibus tribuenda sunt tum factiosis principibus, qui indoctorum animos excitare studebant, tum plebi, quae divitum commoda, flagitiorum impunitatem, publici boni negligentiam ferre iam non potest. In eam omnes inducuntur opinionem, ut mox rerum ante actarum sequatur oblitio.

Ad Tusculum prope Romam exstat lyceum-gymnasium, nuncupatum *Mondragone*, ibique a Patribus Societatis Iesu iuvenes praecipue claro genere orti religione bonisque artibus imbuuntur. Qui praest a studiorum supremo italico moderatore rogavit, ut scholae illae aequae ac gymnasia regia haberentur in periculis ab auditoribus faciendis. Die 8^a mensis decembris anni superioris, idem studiorum moderator Guido Baccelli, ut voti compos praesul fieret decretum prodidit. Quod visum est legi obstare. Quapropter qui male ferebant non solum quae in petitione continebantur, verum etiam nomina clarissimorum virorum, qui subscripserant, rumores excitare coeperunt.

Omnes illi qui huic petitioni faverunt ad contionem italicam (*Parlamento*) pertinebant, quorum nomina centum et octo numero definita sunt.

Scriptores ephemeridum quarundam asperis verbis aggressi sunt tum studiorum moderatorem, tum Patres S. I., tum rogationis eiusdem subscriptores, obloquentes insuper de ratione qua catholica iuventus ubique ad religionem et bonas artes *privatim*, ut aiunt, instituitur. Quae de re decretum iam editum, revocatum fuit.

Nuntii ex Africa referunt praefectos (*Ras*) Mangascia et (*Ras*) Maconnen venturos mox ad arma. Menelik imperator (*Nagus*) interea castra movit ad tutanda sua iura contra eum, qui mense novembri elapsi anni ab imperio defecerat.

Erythraea colonia videtur ex nuntiis novissime acceptis discordia illorum principum minime turbari posse, nisi Menelikio occasio ardeat incommoda afferendi Italorum coloniae. Quam ob rem constat eos, qui rebus italicis praeficiuntur, iam nunc providere rebus quae in Africa evenire possint.

EGNATIUS.

ACTA SANCTAE SEDIS

Electio Episcoporum. - Litterae ad Episcopos ex America latina. - Ad Archiepiscopum Mediolanensem. - Constitutio pro sodalitate a Rosario Mariali.

Reverendi electi Episcopi *per Breve*: Marcolinus Benavente, S. Ioannis De Cuyo; Alexander Mac Govick titularis Monopolitanus, in auxilium Ep. Chigaciensis; Ioannes Baptista Simon titularis Circesiensis, designatus Vicarius Apostolicus Nan-Kinen; Iosephus Morabito translatus e sede Diocleni ad Miletensem.

Die ipsa natali D. N. litterae pontificiae ad Episcopos ex America latina datae de convocandis iisdem Romam in concilium.

Scilicet Pontificem quod iamdiu in optatis habuerit, perficiendum censere. Conlatis enim consiliis episcoporum se sperare apte per eos provisum iri ut apud eas gentes quas idem aut certe cognatum genus coniunctas teneat, unitas ecclesiasticae disciplinae salva consistat, vigescant digni catholica professione mores, atque concordibus bonorum studiis Ecclesia publice floreat. Quum autem facta eis optione loci quo conveniendum esset, plerique Ro-

mam anteposuisent cuique americanae urbi, quod expeditior huc pateret aditus, Pontificem, quamquam pro sua conditione nequeat eos liberaliter excipere quantum velit, Romam proxime eos convocaturum.

In festis nataliciis respondit Pontifex Maximus ad Cardinalem Archiepiscopum Mediolanensem litteris benevolentia plenis, simul gratulatus in fide et amore a fidelibus ei recens exhibitis.

Sexto nonas octobris anni proxime elapsi, edita Constitutio de legibus, iuribus ac privilegiis sodalitates a Sanctissimo Rosario, cuius haec praecipua:

Sodalitates instituuntur in posterum auctoritate Magistris generalis ordinis Praedicatorum; quae ante acto tempore secus institutae fuerint, intra annum ab eodem Ministro confirmationem recipiant; sodalitas in ecclesiis publicisque aediculis sedem habeat, ibique maneat ubi instituta fuerit; si qua decreta seu statuta sodalitati cuique addantur, probentur Episcopo eique maneant subiecta; moderatores singuli a Magistro generali eligantur; formula consecrandi Rosarii retineatur quae in ordine Praedicatorum praescripta est et in appendice *Ritualis Romani* inserta; sodales iuberi, non tamen lege morali, singulis hebdomadibus totum Rosarium rite recitare; Rosario seu coronae genuina forma servetur; sacerdotibus in societatem adlectis liceat bis in hebdomada, ad altare sodalitates, celebrare missam votivam de Beata Virgine, ad normam tamen decretorum S. Rituum Congregationis.

THOMAS.

AENIGMATA

Quae prior est pars, glande; pilis pars altera gaudet: Utraque iuncta suo pondere gaudet iners.

Esse cupis primus? Postremum quaere: secundum, Si felix, facias, litis ut aura sonat.

X.

Ex sociis qui utriusque aenigmatum interpretationem ad ephemeridis moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet:

ROME

SES MONUMENTS, SES SOUVENIRS

par A. BOULNOY

librum gallice scriptum et magnificis figuris ornatum.

Solutio aenigmatum in secundo numero propositi est Ros-marinus.

Eam miserunt multi socii, quorum haec sunt nomina:

Excell. Archiep. Caletanus M. De Angelis, *Albenis*; Canonicus Fed. Ferrari, *Guastalla*; Ioannes Pawelski, S. I., *Cracovia*; Canonicus Aloysius Cappelli, *Sena Julia*; Abbas C. Allagat, *Gratianopoli*; Adolphus Artoli, *Ferraria*; Albertus Essend, *Londino*; Thomas Arizzoli, P. Fr. X. Reuss, *Roma*; Antonius Faklic, *Tergeste*; Albertus Effendi, Ioseph Della Porta, Franciscus Lettier, ex *Gallia*; Fr. X. Brühl, S. I., ex *Hollandia*; Ad. Iacob, ex *Americae Septentrionalis civitatibus foederatis*; I. Damiani, *Santo Ignatio*, P. O. Missoula Co.; I. Frederics, ex *Helvetia*; Carolus Miranda, *Madrito*; Carolus Stegmüller can., *Sabaria in Hungaria*.

Sortitus est praemium

Excell. Archiep. C. M. DE ANGELIS,

ad quem gratis missus est libellus, cui titulus:

XIPHIAS

carmen celeberrimum, quod DIDACUS VITRIOLIUS panxit.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.